

L 3 Genealogická a morfoložická klasifikace jazyků (Ostrá, Spitzová s. 50-61, Černý s. 48-62)

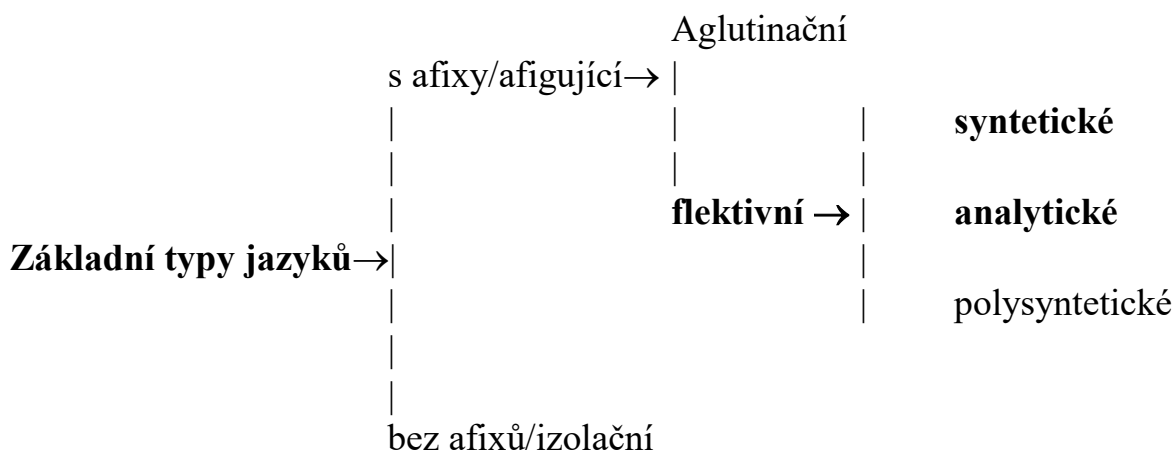
1. Genealogická klasifikace jazyků

- Zkoumá vztahy příbuznosti u skupin jazyků (u jazykových rodin) vzniklých diferenciací → uplatnění **diachronické** metody
- Otázka počtu jazyků
- Jazyková **rodina**: např. **indoevropské** se dále dělí do jazykových **větví**, např. větev jazyků **románských**, zde **italština** + další

Pozn.: další členění každého jazyka do tzv. vrstev z hlediska sociolingvistického (sociolekt), psycholingvistického (idiolekt) a z hlediska geografického (dialekt/subdialekt)

2. Morfoložická/Typologická klasifikace jazyků

- zkoumá jazyk/-y z hlediska charakteristických rysů jejich **současné** struktury → uplatnění metody **synchronické**. Jeden jazyk může vykazovat rysy i více než jednoho typu jazyka (cfr. italština – později) → pro jeden jazyk pak lze provést **výčet typů**, ke kterým daný jazyk patří.

Afix: prefix (= předpona), sufix (= přípona nebo koncovka), infix (vpona)

POZOR na odlišné dělení na typy u Ostré:

Typ: **izolační** = **analytický**

typ aglutinační

typ flektivní = **syntetický**

typ polysyntetický

- Charakteristické rysy jazyků **syntetických** (Č + další slovan. j., latina, N)
 - a. afix tvoří jeden celek se slovním základem
 - b. jeden afix může vyjadřovat několik gram. kategorií (pl. + lok. stromech)
 - c. pro tentýž gram. význam existuje více afixů/koncovek (např. genitiv sg. u různých deklinačních vzorů: -a, -u, -e, -y, -ě, -i, -a, -í)

- d. jeden afix/koncovka může mít vícero gram. významů (-a = nom. sg. fem. „žena“ + gen. sg. neut nom. pl. neut „města“)
- e. omezené množství pomocných slov (byl **jsem/sono** stato, **budu** zpívat x canterò)
- f. možná tzv. vnitřní flexe kořene (nesu x nosím, vedere x visto < vĭdĕre)
- g. existence gram. rodu + pádu (cfr. angl., it.)
- h. shoda substantiva s adjektivem (krásná žena/donna bella)
- i. slovosled volný – výsledek existence flexe (cfr. angl., italština!!!)
- j. derivace jako hlavní slovotvorný proces

Př.: práce → **pracovat**

dům → **domácí**

kůň → **koňský**

Př.: lavorare → **lavoricchiare, lavoratore, lavorazione, lavorativo, lavorabile**

- **Charakteristické rysy jazyků analytických (A, Fr)**

- a. slova neměnná, sklon k jednoslabičnosti – jak k ní došlo?

- b. gramatické kategorie jsou vyjadřovány tzv. pomocnými/gramatickými slovy

Př.: **He** put it **on the** desk. (x Položil to na stůl.)

Do as I do or you're for it! (it. **Fai** come dico io, o saranno botte.)

- c. Pevný **slovosled** S-V-O jako důsledek neexistence gramatické kategorie pádu

Př.: The hunter killed a lion. x The lion killed a/the hunter.

- d. **kompozice** jako nejproduktivnější slovotvorný proces

Př.: railway, self-service, arm-chair, dish-washer

+ **konverze** (= přecházení slova od jednoho slovního druhu k jinému beze změny tvaru:

Př.: water / water plants / to water (the) plants

Otázka: ke kterému typu budeme řadit italštinu: k jazykům syntetickým x analytickým?